

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

Декан факультету тваринництва та водних
біоресурсів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Кононенко Р.В.

16 05 2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри філософії та міжнародної
комунікації

Протокол № 13 від 16.05.2024 р.

Завідувач кафедри

Культенко В. П.

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Технологія виробництва і переробки
продукції тваринництва» першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти

Гарант ОП

Прокопенко Н. П.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»

Спеціальність: 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»

Освітня програма: «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»

Факультет тваринництва та водних біоресурсів

Розробник: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації

Лаута Олена Дмитрівна

Опис навчальної дисципліни «Філософія»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва	
Освітня програма	Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Рік підготовки	2	1
Семестр	3	1
Лекційні заняття	15 год	6
Практичні, семінарські заняття	15 год.	4
Самостійна робота	90 год.	110
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	2	

1. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета: метою вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є розвиток у студентів інтересу до філософського осмислення дійсності, світового історико-культурного процесу, формування філософської культури мислення, пізнання світу та самих себе, навичок застосування філософської методології; актуалізація національної свідомості майбутньої суспільної еліти.

Завдання: запропонована програма має дати студентам цілісний виклад основних проблем філософії на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення проблем, ознайомити студентів із наявними філософсько-науковими концепціями в їх поліфонічному і плюралістичному звучанні, яке допомагає альтернативному сприйняттю і осмисленню буття.

Основними завданнями курсу є:

- розкрити специфіку вічних філософських питань, що стосуються життя кожної людини;
- надати загальні теоретичні знання про основні філософські концепції та філософські категорії;
- окреслити специфіку та межі філософського знання;
- прищепити культуру філософського теоретичного мислення;
- сформувати здатність до самостійного аналізу складних явищ суспільного життя та вміння пов'язувати загальнофілософські проблеми з розв'язанням специфічно наукових та професійних завдань.
- сприяти формуванню гуманістичного потенціалу особистості, її загальної культури.

Предметом курсу є вивчення взаємовідносин «людина -світ- наука - інновації».

Запропонована програма має дати студентам цілісний виклад основних проблем філософії на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення, ознайомити студентів із наявними філософськими концепціями в їх поліфонічному і плюралістичному звучанні, яке допомагає альтернативному сприйняттю і осмисленню буття.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з технології виробництва і переробки продукції тваринництва або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів зоотехнічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 6. Здатність працювати в команді та мати навички міжособистісної взаємодії.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-3. Дотримуватися принципів саморегуляції і ведення здорового способу життя, демонструвати здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ПРН-4. Слідувати принципам професійного спілкування; співпрацювати в команді.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;
- скороченого терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	Денна форма					Заочна форма			
	тижні	усього	лекції	практ.	с.р.	усього	лекції	практ	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	6	4	110
Змістовий модуль 1. Філософія як універсальний тип знань									
Тема 1. Філософська пропедевтика. Філософія Давнього світу	3	14	2		12	18			16
Тема 2. Середньовіччя, Ренесанс та філософські пошуки Модерну	12	25	3	4	18	26		2	26
Тема 3. Некласична філософія XIX-XXI ст. Феномен національної філософії	13	16	2	2	12	17		2	15
Разом за змістовим модулем 1.	55		7	6	42	61	2	4	55
Змістовий модуль 2. Онтологія. Гносеологія									
Тема 4. Філософське вчення про буття. Свідомість як фундаментальна категорія онтології	17	16	2	2	12	16	2		14
Тема 5. Пізнавальна активність людини	21	16	2	2	12	14			14
Разом за змістовим модулем 2.	32		4	4	24	16	2		14
Змістовий модуль 3. Філософія людини: єдність біологічного та соціального									
Тема 6. Біосфера і суспільство. Антропогенез. Філософія моралі та біоетика	25	16	2	2	12	16	2		14
Тема 7. Філософія культури і цивілізації.	29	17	2	3	12	13			13

Аксіологія: цінність буття та майбутнього та стратегії									
Разом за змістовим модулем 3.	33	4	5	24	29	2			27
Усього годин	120	15	15	90	120	6	4		110

Змістовий модуль 1. ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ФІЛОСОФІЇ

Тема 1. Філософська пропедевтика. Філософія Давнього світу. Сучасне світорозуміння як основа життєвої активності. Особливості становища людини в світі та необхідність її самовизначення. Поняття та типологія світогляду. Світогляд і філософія. Світогляд, його структура, функції, історичні типи. Проблема визначення предмету філософії. Характерні риси філософського мислення. Структура та функції філософського знання. Провідні позиції у філософії. Класифікація філософських дисциплін. Східна та західна традиції філософування: умови виникнення та особливості існування. Основні етапи розвитку філософського знання. Методологія історико-філософського пізнання. Давня китайська філософія. Управління державою та суспільством в філософській системі Конфуція. «Шляхетна людина» (цзюньцзи) - ідеал людства. Принцип «жень» (людинолюбство), як закон ідеальних відносин між людьми у сім'ї, суспільстві та державі. «Золоте правило» моралі та його дотримання. Принцип «дао» (моральний закон), як внутрішній регулятив поведінки людини та її шляху. Принцип «лі» (дотримання правил, традицій) в існуванні держави та відносинах між правителем та підлеглим. Філософія Стародавньої Індії. Ортодоксальні та неортодоксальні філософські школи. Натурфілософський етап розвитку давньогрецької філософії. Класичний період давньогрецької філософії (софісти, Сократ). Антична класика у пошуках обґрунтування ідеального у філософських системах Платона й Арістотеля. «Еллінізм як завершальний етап розвитку античної філософії (епікуреїзм, скептицизм, стоїцизм, неоплатонізм).

Тема 2. Середньовіччя, Ренесанс та філософські пошуки Модерну. Особливості християнського способу філософування (монотеїзм, теоцентризм, креаціонізм). Патристика: побудова універсальних систем християнського світогляду (Оріген, Августин Аврелій, Діонісій Ареопажит). Схоластика: осягнення Бога засобами розуму (Ансельм Кентерберійський, Фома Аквінський). Гуманістична спрямованість філософії доби Відродження (Данте Аліг'єрі та Ф. Петрарка). Різновиди ренесансного пантеїзму (Н. Кузанський і Дж. Бруно). Утопічні проекти філософії Відродження та запропонована модель управління (Т. Кампанелла та Т. Мор). Філософія Нового часу і доби Просвітництва. Місце філософії Нового часу в поступі європейської думки. Визначальні риси філософії Нового часу. Обґрунтування експериментального ставлення до природи в філософії Ф. Бекона. Структура та чинники досвіду в емпіричній філософії Нового часу. Раціоналістичний напрям у філософії Нового часу. Формування просвітницького культу розуму в філософії XVII - VIII ст. Світ як „механічна система” (Ф. Вольтер, Ж. Ламетрі). Просвітницьке тлумачення теорії суспільного договору. Німецька класична філософія. Докритичний і критичний періоди в творчості І. Канта. Гіпотетичні і категоричні імперативи. Філософська система та діалектичний метод Г. Гегеля. Критика німецького ідеалізму в філософській антропології Л. Фюрбаха. Проблема відчуження.

Тема 3. Некласична філософія XIX-XXI ст. Феномен національної філософії. Особливості сучасної світової філософії. Раціоналістичний напрям розвитку сучасної філософії. Співвідношення науки і філософії: перша і друга хвилі розвитку позитивізму. Ірраціональні виміри «життя» в некласичній філософії. Проблема сутності й існування в екзистенціалізмі. Антропологія фрейдизму (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм). Ситуація Постмодерну у філософії. Філософські ідеї в культурі Київської Русі. Гуманістичні ідеї у філософській думці України (XV – XVII ст.). Києво-Могилянська Академія та її роль в формуванні української філософії. Філософія Г. Сковороди. Українська академічна філософія XIX ст. Розвиток філософської думки України у XX ст. Формування вітчизняної філософської парадигми.

Змістовий модуль 2. ОНТОЛОГІЯ. ГНОСЕОЛОГІЯ.

Тема 4. Філософське вчення про буття. Свідомість як фундаментальна категорія онтології. Філософське розуміння світу як єдності об'єктивної дійсності і сутнісних сил. Філософський зміст категорії „буття” і проблема предметного самовизначення філософії. Основні модальності буття (дійсність – можливість – необхідність, субстанція – атрибут – модус). Буття в його єдності і множенні (буття взагалі, наявне буття, існування, сутність). Вчення про категорії як онтологічні предикати (Платон, Арістотель, Фома Аквінський, Кант, Гегель, Гайдеггер). Свідомість як фундаментальна категорія філософії. Свідоме використання природних ресурсів. Поняття "свідомості" як особливої здатності людини. Виникнення свідомості. Основні ознаки (властивості) свідомості. Свідомість і

самосвідомість. Наука і релігія про основні підґрунтя свідомості. Поняття духу і душі. Свідомість і мова. Свідомість і праця. Суспільний характер свідомості та її форми. Свідоме використання природних ресурсів.

Тема 5. Пізнавальна активність людини. Пізнання та знання як предмет філософського аналізу. Історична і соціокультурна обумовленість пізнання. Сутність та специфіка соціального пізнання. Суб'єкт-об'єктна опозиція як вихідний пункт процесу пізнання. Співвідношення пізнавальних здібностей людини: чуттєвий та раціональний шаблі пізнання. Пізнання та істина: основні позиції співвідношення (монізм, апіоризм, трансценденталізм, іманентизм, скептицизм, агностицизм, релятивізм, конвенціоналізм). Роль інтуїції в пізнанні. Особливості творчого пізнання. Наукове пізнання. Особливості методології пізнання в біологічних науках. Наука як вища форма пізнавальної діяльності та соціальний інститут. Класична, неklasична і постнеklasична наука. Проблема методу пізнання: підходи філософії та науки. Форми та рівні наукового пізнання. Теорія як форма наукового пізнання. Загальнонаукові методи пізнання (аналіз і синтез; індукція і дедукція; абстрагування і узагальнення; моделювання; аналогія і екстраполяція). Емпіричні методи наукового пізнання (спостереження, вимірювання, експеримент). Методологія сучасного наукового пізнання. Розрізнення наук про природу та про соціум (В. Віндельбанд, В. Дільтей, К. Поппер). Т. Кун «Структура наукових революцій».

Змістовий модуль 3. ФІЛОСОФІЯ ЛЮДИНИ.

Тема 6. Біосфера і суспільство. Антропогенез. Філософія моралі та біоетика. «Суспільство» як предмет філософського аналізу. Соціум як історичний процес. Соціальна структура. Форми організації суспільного буття. Партнерство як механізм соціальної взаємодії та колективної дії. Сутність і структура соціальних відносин. Загальний інтерес. Поняття солідарності та колективної ідентичності. Специфіка соціального партнерства в соціально-трудої сфері. Різновиди класифікацій соціальних спільнот. Діяльність як спосіб існування соціального. Індивід і соціум. Поняття про індивідуальність, особу, особистість. Біосфера і суспільство. Філософія моралі. Біоетика. Біосфера як область взаємодії суспільства та природи. Походження, сутність, функції моралі. Моральний вибір та ціннісні орієнтації людини. Філософський зміст категорії "етика". Філософський зміст категорії "мораль". Поняття та норми біоетики як основа морального світогляду.

Тема 7. Філософія культури і цивілізації. Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього. Філософські проблеми антропогенезу. Виникнення „філософської антропології” як напрямку та традиції (М. Шелер, Г. Плесснер, А. Гелен). Основні філософські підходи до сутності людини. Людина як єдність біологічного, психологічного і соціального. Сфери буття людини. Філософська антропологія як вступ до філософії культури. Ідея універсальності культури. Уречевлення і відчуження в контексті людської діяльності. Інтерсуб'єктивність і соціальність досвіду людської діяльності. Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього. Визначення та структура аксіології. Поняття та природа цінностей та їх класифікація. Роль цінностей в екзистенції людини. Довіра та переконання. Менталітет як своєрідний політико-психологічний тезаурус. Ціннісно-смісловий універсум людини. Ціннісні характеристики поведінкової моделі. Глобальні проблеми сучасності. Проблеми виживання людства: стратегії майбутнього.

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Філософська пропедевтика. Філософія Давнього світу	2
2.	Середньовіччя, Ренесанс та філософські пошуки Модерну	2
3.	Неklasична філософія XIX-XX ст. Феномен національної філософії	2
4.	Філософське вчення про буття. Свідомість як фундаментальна категорія онтології.	2
5.	Пізнавальна активність людини. Особливості методології пізнання в біологічних науках	2
6.	Біосфера і суспільство. Антропогенез. Філософія моралі та біоетика	2
7.	Філософія культури і цивілізації. Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього	3
	Разом	15

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Тема	Кількість годин
-------	------	-----------------

1.	Філософсько-світоглядно-методологічні підходи щодо осмислення феномену управління	6
2.	Філософія Давнього світу. Греція, Індія та Китай	6
3.	Філософія Відродження	6
4.	Філософія Нового часу та Просвітництва	6
5.	Німецька класична філософія	6
6.	Некласична філософія XIX-XXI ст.	6
7.	Українська філософія	6
8.	Онтологія. Проблема буття	6
9.	Питання свідомості у філософії	6
10.	Гносеологія. Пізнавальна активність людини	6
11.	Наукове пізнання.	6
12.	Філософське розуміння соціуму	6
13.	Мораль як ведуча етична категорія	6
14.	Філософська антропологія як вчення про людину	6
15.	Аксіологія: вчення про цінності	6
	Разом	90

5. Засоби діагностики результатів навчання

- екзамен;
- залік (для заочної форми навчання);
- тематичні тести;
- модульні тести.

6. Методи навчання.

Під час викладання курсу передбачено використання методик проблемного навчання, технології дистанційного навчання та модульно-рейтингова системи навчання.

- словесний метод (лекція, дискусія, розповідь-пояснення, співбесіда);
- практичний метод: студенти одержують знання й уміння, виконуючи практичні дії на семінарських заняттях;
- наочний метод: джерелом знань є спостережувані предмети, явища, наочні приклади (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані);
- самостійна робота (виконання завдань).

Реалізація компетентнісного підходу до навчання передбачає використання в навчальному процесі активних та інтерактивних форм проведення занять:

1. Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний. (рецепція -сприйняття).

Студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення.

2. Репродуктивний метод (репродукція - відтворення)

Застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписаннями, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях. Застосовується у взаємозв'язку з інформаційно-рецептивним методом (який переує репродуктивному). Разом вони сприяють формуванню знань, навичок і вмінь в студентів, формують основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, перенос, класифікація).

3. Метод проблемного викладу.

Педагог до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів. Показує спосіб рішення поставленого завдання. Спосіб досягнення мети - розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. Перевагою методу є те, що студенти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки педагога.

4. Частково-пошуковий, або евристичний, метод.

Полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань. Пошук рішення відбувається під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення здобуває продуктивний характер. Метод

дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на лекційних і практичних заняттях.

5. Дослідницький метод.

Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студентів. Студенти самостійно вивчають літературу, джерела. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, повинні містити в собі всі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес рішення завдання). У даному методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності.

7. Методи оцінювання

- екзамен;
- усне, або письмове опитування;
- модульне тестування;
- есе;
- презентації та виступи на наукових заходах.

8. **Розподіл балів**, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України».

Таблиця 1

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації $R_{\text{ат}}$ (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3843>
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронном у вигляді)
- підручники, навчальні посібники:

1. Васянович Г. Філософія : навч. посіб. Львів : Норма, 2019. - 210 с.
2. Гейко С.М., Горбатюк Т.В., Лаута О.Д. та ін. Людина, суспільство, держава у філософському дискурсі: історія та сучасність : монографія. К.: «Міленіум», 2019. - 378 с.
3. Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз. К.: Знання України, 2022. -580 с.
4. Причепій Є. М. Філософія : посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Академвидав, 2021. 575 с.
5. Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти <https://naqa.gov.ua/>
6. Офіційний сайт НУБіП України <https://nubip.edu.ua/>
7. Положення про визнання результатів навчання для здобувачів вищої освіти в НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>
8. Положення про екзамен та заліки у НУБіП України URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u187/polozhennya_pro_ekzameni_i_zaliki.pdf
9. Положення про навчально-інформаційний портал НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>
3. Положення про організацію освітнього процесу в НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>
4. Статут НУБіП України URL: <https://nubip.edu.ua/node/13300>
методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
5. Лаута О.Д. «Філософія» для студентів НУБіП України з усіх спеціальностей ОС «Бакалавр».- К.: Видавничий центр НУБіП України, 2020. – 71 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Кримський С. Б., Павленко Ю. В. Цивілізаційний розвиток людства. Київ : Фенікс, 2007. 316 с.
2. Костенко Н.В. Цінності та символи масової комунікації / Н.В. Костенко. – К.: Наукова думка, 2013. – 132 с.
3. Предмет і проблематика філософії / за заг. ред М.А. Скринника, З.Е.Скринник. – Львів, 2021. – С. 336-338.
4. Лауга О.Д Руйнація національної ідентичності українського народу з боку росії: філософський вимір: Збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. «Відносини між Україною і НАТО на сучасному етапі: досягнення та виклики». Київ, 2 червня 2022. С. 209-211.
5. Лауга О.Д. Глобалізація як соціально-філософська проблема. *Суспільні науки: напрямки та тенденції розвитку в Україні та світі* : матеріали міжн. науково-практичної конференції, м. Одеса, 2020. С. 50-54.
6. Освітньо-професійна програма «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва». 2024. НУБіП України. https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u284/opp_bakalavr_204_tvppt.pdf